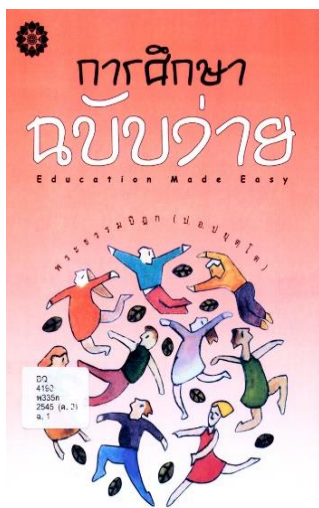

การศึกษา ฉบับง่าย*

EDUCATION MADE EASY

ศิวกร อินภุษา¹, พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปญโญ² และ ประจิตร มหาหิง³
Siwakorn Inphusa¹, Phra Maha Phisit Wisitthapanyo² and Prachitr Mahahing³
¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author's Email: siwakornin@gmail.com

แปลจากหนังสือ: การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy

ผู้เขียน: พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ผู้แปล: โรงเรียนอนุบาลหนองน้อย และโรงเรียนทอสี

สำนักพิมพ์: พิมพ์สวย

ปีที่พิมพ์: 2545

จำนวนหน้า: 47

ISBN: 974-7892-27-8

บทนำ

หนังสือเรื่อง “การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy” ที่ผู้เขียนสนใจและนำมาวิจารณ์ต่อไปนี้เป็นผลงานที่สร้างสรรค์ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ซึ่งเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาแห่งยุค ที่ได้รับความเคารพนับถืออย่างยิ่ง และยอมรับอย่างกว้างขวางจากชาวไทยและชาวโลก หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ในปีพุทธศักราช 2545 พิมพ์เป็นธรรมทาน โดยโรงเรียนอนุบาลหนองน้อย และโรงเรียนทอสี จาก ธรรมกถา ปาฐกถา แสดงแก่คณะครู

* Received 10 April 2024; Revised 24 April 2024; Accepted 28 April 2024

และผู้บริหาร ของโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย และโรงเรียนทอสี ที่มาถวายนงานการจัดการศึกษาแนวพุทธ และรับฟังโอวาท เนื่องในวันครู 16 มกราคม 2545 ณ อุโบสถวัดญาณเวศกวัน ผลงานนี้มีองค์ประกอบของเนื้อหาประกอบด้วย 1) วันครู 2) งานของครู-งานของพระพุทธเจ้า 3) หลักการศึกษา 4) หลักการสอน 5) ไตรสิกขา เดินหน้าไปกับชีวิตทั้งสามด้าน 6) สอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา 7) สิกขาข้อศีลมี 2 ด้าน 8) กินอย่างไรให้เป็นไตรสิกขา 9) เอาปัญญากับจิตใจมาช่วยในการฝึกศีล 10) พอกินอยู่เป็น...ก็คิดเป็นเอง 11) วินัย คือ จัดตั้งวิถีชีวิตแห่งไตรสิกขา 12) ถ้ามองเห็นความสำคัญของความเคยชิน ก็รู้ความสำคัญของวินัย 13) วินัยเป็นรูปแบบ ต้องรักษาสาระไว้ และสื่อสารได้ 14) รู้จักศีลครบ 4 หมวด จึงจะเข้าใจคำว่า "ศีล" 15) ทำไม ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ท่านเริ่มต้นโดยเอาศีล เป็นที่บูรณาการไตรสิกขา 16) ได้แค่ศีล เพียงขั้นกินอยู่ดูฟังเป็นเท่านั้น เด็กไทย สังคมไทย มีหรือจะไม่พัฒนา 17) อาชีวะเป็นแดนใหญ่ ทั้งโดยกิจกรรม และโดยกาลเวลา ในการที่จะเอาไตรสิกขามาพัฒนาชีวิตคน 18) ถ้ามีวินัยชาวพุทธ ก็มีวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการศึกษา 19) การศึกษา ออกผลมาเป็นชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดี มีวิถีชีวิตดีงามที่พัฒนาไปในมรรค จนเป็นภาวิต 4 20) มอง Child-Centered Education อย่างไร จึงจะเอามาใช้หรือไม่ใช้ อย่างเท่าทัน และ 21) ของที่นำเข้า ต้องรู้ให้เต็มเท่าที่เขาเข้าใจ ของเขาพร้อมตรงไหน ก็ต้องรู้และเติมให้เต็มจริง ๆ ได้

เป็นการรวบรวมความรู้และปรัชญาเกี่ยวกับการศึกษาในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ทำให้เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ผลงานนี้เน้นไปที่การทำให้การศึกษาเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสังเกตการณ์ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ ทำให้การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้ใช้ประสบการณ์และความรู้ของตนเองในการสร้างสรรค์ผลงานนี้ ทำให้เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปสู่การพัฒนาทั้งในด้านบุคคลและสังคม ในส่วนสุดท้าย ของผลงานนี้ไม่ได้เน้นเพียงการส่งเสริมความรู้และทักษะทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจารณ์จึงได้ตั้งประเด็นในศึกษา คือ แก่นเนื้อหาสำคัญของหนังสือและแนวคิดทางการศึกษาที่อยู่ในหนังสือนี้

เนื้อเรื่องหนังสือ การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy

เนื้อหาในหนังสือ “การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy” ผู้เขียนได้สรุปออกให้เห็นแก่นเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย

1) **วันครู** เป็นโอกาสที่ดีในการระลึกถึงความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูในการสร้างอนาคตของชาติ ข้อความที่เน้นในวันครูช่วยเตือนให้เรามีสติในการเติบโตและการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างเด็ก พ่อแม่ และครูในการสร้างอนาคตที่ดีให้แก่อนาคต ดังนั้น ความสำคัญของวันนี้ไม่ได้อยู่เพียงแค่การเฉลิมฉลองครูเท่านั้น แต่ยังเป็นการย้ำให้เราเห็นว่าเรามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สร้างอนาคตของชาติผ่านการศึกษาของเด็ก ๆ ด้วยกัน

2) **งานของครู-งานของพระพุทธเจ้า** ครูและพระพุทธเจ้ามีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล โดยการสอนและแนะนำให้คนในสังคมเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการของความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างสังคมที่เป็นมิตรและเชื่อมั่น ครูมีบทบาทในการสอนและเสริมสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชน ให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและคุณค่าทางสันติภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ พระพุทธเจ้าสอนให้เรารู้จักความจริงและธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ และเรียนรู้จากนั้นให้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสุขและสมดุลในชีวิต การศึกษาและปฏิบัติตามสอนที่ถูกต้องของครูและพระพุทธเจ้าเป็นประโยชน์สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าได้ดีขึ้น โดยการนำหลักธรรมและการสอนที่ดีเข้าไปในชีวิตประจำวันจะช่วยสร้างสังคมที่มีคุณภาพและเติบโตอย่างยั่งยืน

3) **หลักการการศึกษา** การศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นการฝึกตัวเองให้เป็นอยู่ดี โดยการศึกษาไตรสิกขา หรือหลักธรรมทั้งหลาย ซึ่งเป็นการพัฒนาชีวิตให้มีความสามารถที่จะเป็นอยู่ได้อย่างดี การศึกษาจึงเป็นเรื่องตลอดชีวิต และตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้ในโรงเรียน การศึกษาเป็นการทำให้ชีวิตเป็นอยู่ได้อย่างดี ซึ่งเราต้องพยายามอยู่ตลอดเวลา การศึกษาก็คือการทำให้ชีวิตเป็นอยู่ได้อย่างดี ซึ่งเราต้องพยายามอยู่ตลอดเวลา การศึกษาก็เป็นกิจกรรมของชีวิตนั่นเอง การศึกษาในพระพุทธศาสนาจึงเข้ามาอยู่ในชีวิตของคน เหมือนกับว่าเอาไตรสิกขามาฝึกคนหรือเอามาจัดเข้าในชีวิตของคน ให้เกิดเป็นวิถีชีวิตที่มีองค์ประกอบ 8 ประการ ที่เรียกว่า “มรรคมองค์แปด” สิกขา แปลว่า ศึกษา มรรคก็แปลว่า ทางชีวิต เราศึกษาอย่างไร เราก็มีมรรคคือวิถีชีวิตที่ดีงามขึ้นอย่างนั้น เมื่อศึกษามากขึ้น วิถีชีวิตของเราก็กลายเป็นมรรคมากขึ้น คือก้าวไปในมรรคมากขึ้น เรายังทำไตรสิกขาให้เจริญมากขึ้น เรายังก้าวไปใน

มรรคมากขึ้น ฉะนั้น มรรคก็เป็นเรื่องเดียวกับไตรสิกขา หรือเป็นอีกด้านหนึ่งของไตรสิกขา ตามที่พูดมานี้ ความหมายของการศึกษาจึงสามารถให้ได้หลายอย่าง จะพูดแง่ไหนก็ได้ เช่นว่า เป็นเรื่องของการพัฒนาความสามารถที่จะเป็นอยู่ให้ดีที่สุด หรือการทำชีวิตให้สงบงามไปในมรรค

4) หลักการสอน การศึกษาเป็นงานของชีวิตและหน้าที่ของทุกคนทุกชีวิต ครูเข้ามาช่วยเราให้ศึกษาอย่างได้ผล พ่อแม่เป็นครูคนแรกที่เราศึกษาการเป็นอยู่พื้นฐาน พระพุทธเจ้าสอนความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดา ถ้าเรารู้ความจริงนั้น เราจะได้ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายให้ถูกต้อง คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นการสอนความจริงที่เราต้องรู้เพื่อให้ชีวิตของเราเป็นอยู่ดี และสังคมของเราจะอยู่ดี ถ้าเราไม่รู้จักความจริงนั้น เราจะทำให้เสียเวลากับชีวิต และผิดพลาด ไม่เจริญก้าวหน้า และอาจจะพลาดพลั้งไปในทางเสียหาย กลายเป็นความเสื่อมของชีวิตไป

5) ไตรสิกขา เดินหน้าไปกับชีวิตทั้งสามด้าน การศึกษาเป็นงานของชีวิตที่ต้องพยายามเป็นอยู่ให้ดี ไตรสิกขาคือการสัมพันธ์กับโลกใน 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา พฤติกรรมคือการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จิตใจมีบทบาทในการสัมพันธ์กับโลกภายนอก และปัญญาของเรากำหนดขอบเขตการสัมพันธ์ การสัมพันธ์ที่ดีต้องมุ่งเพื่อสนองความต้องการในแง่ของการหนีทุกข์และหาความสุข

6) สอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา การสอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา มีดังนี้ สติ พฤติกรรมหรือการสัมพันธ์กับโลกภายนอก ต้องไม่เบียดเบียนใคร ไม่ก่อความเดือดร้อน ไม่เป็นโทษ แต่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่กุล สมาธิ สภาพจิตใจที่กำลังทำอยู่หรือกำลังจะทำกิจกรรม ต้องมีเจตนาดี มีความมุ่งหมายดี มีแรงจูงใจที่ดี ปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ต้องรู้เข้าใจสิ่งที่กระทำ ตรงตามเหตุปัจจัย จะก่อให้เกิดผลที่ต้องการได้ครบถ้วนกระบวนการทุกกิจกรรมสามารถพิจารณาทั้ง 3 ด้านครบเลย พอตรวจสอบชัดเจนแล้ว ศึกษาครบสามด้านก็ทำด้วยความมั่นใจเลย

7) ศึกษาข้อศีลมี 2 ด้าน ศึกษา 3 และภาวนา 4 เป็นเครื่องมือในพระพุทธศาสนา สำหรับการศึกษาและปรับปรุงตนเอง ศึกษา 3 คือ สติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นการดูการทำงานแบบองค์รวมขององค์รวม 3 ภาวนา 4 คือ กายภาวนา สติภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการจำแนกแยกแยะออกดูแต่ละด้านให้ชัดไปทีละอย่าง สติในภาวนา 4 ถูกแยกเป็น 2 ด้าน คือ กายภาวนา และ สติภาวนา เพื่อดูความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทาง

กายภาพและสังคมให้ละเอียด การศึกษาในพระพุทธศาสนาเริ่มตั้งแต่การเป็นอยู่ประจำวัน เพื่อให้ชีวิตเป็นอยู่ด้วยดี

8) กินอย่างไรให้เป็นไตรสิกขา การกินเพื่อเป็นไตรสิกขาเกี่ยวข้องกับการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาในการรับประทานอาหาร การกินเป็นการสัมพันธ์กับวัตถุข้างนอก ถ้าใช้แล้วเป็นประโยชน์ก็ถือได้ว่าเป็นศีล แต่ถ้าใช้แล้วเกิดโทษก่อความเดือดร้อน ก็เสียศีล ในขณะที่กิน จิตใจเราก็มีความพอใจไม่พอใจ มีความสุขหรือความทุกข์ การที่จะพอใจไม่พอใจ จะเป็นสุขหรือเป็นทุกข์อย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับปัญญาด้วย ถ้ามองเห็นว่า ที่เรากินนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อให้สุขภาพดี ความพอใจก็เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง ถ้าไม่ได้คิด ไม่ได้พิจารณา มุ่งสนองความต้องการของลิ้น ต้องการรสอร่อย ความพอใจและความสุขก็จะไปอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น การกินเพื่อเป็นไตรสิกขาจึงต้องมีการใช้ปัญญาในการรับประทานอาหาร

9) เอาปัญญากับจิตใจมาช่วยในการฝึกศีล การฝึกศีลเกี่ยวข้องกับการใช้ปัญญาและจิตใจในการสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก ศีลเป็นผลสำเร็จด้วยปัญญา การฝึกศีลเป็นการฝึกปัญญาด้วย การฝึกศีลในชีวิตประจำวันเกี่ยวข้องกับโลกภายนอก คือเกี่ยวข้องกับวัตถุ และเกี่ยวข้องกับเพื่อนมนุษย์ การฝึกด้านนี้เราใช้สมาธิและปัญญาเข้ามาช่วย การบูรณาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เป็นจริง ถ้าเราไม่บูรณาการมันก็ไม่สามารถจะเกิดผลดีขึ้นมาได้ การศึกษาถูกทางทำให้ศีล สมาธิ และปัญญามาด้วยกัน และเป็นตัวตั้งต้นให้แก่วิถีชีวิตที่ถูกต้อง กระบวนการศึกษาและพัฒนาชีวิตดำเนินไปอย่างนี้ เป็นเรื่องของไตรสิกขากับมรรคมงคล 8 ประสานไปด้วยกัน การศึกษามีตลอดเวลา

10) พอกินอยู่เป็น...ก็คิดเป็นเอง การศึกษาเริ่มที่ศีล และการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การกินอาหาร การใช้สอยบริโภคสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีทุกอย่าง คือ ให้รู้จักถามตัวเองว่า ที่เราใช้มันนี่เพื่ออะไร คุณค่าที่แท้ของมันอยู่ที่ไหน ถ้าได้รู้จักหัดพิจารณา เขาก็เกิดการเรียนรู้จักคิดใหม่ การคิดเป็นเริ่มที่การกินอยู่ในชีวิตประจำวันนี่แหละ พอเรากินอยู่เป็น มันก็คิดเป็นเอง ถ้าเราคิดไม่เป็น มันก็กินอยู่ไม่เป็น เพราะฉะนั้น ให้ชีวิตประจำวันเป็นแดนเริ่มเองเลย พระพุทธเจ้าก็ให้ปัญญามาอยู่ที่ศีลนั่นแหละ และปัญญากับจิตใจก็มาช่วยพัฒนาศีลขึ้นไปมาฝึกกันตั้งแต่นี้เลย

11) วินัย คือ จัดตั้งวิถีชีวิตแห่งไตรสิกขา วินัยในการจัดตั้งวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา มันเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราสร้างวิถีชีวิตและนำเอา “ระบบไตรสิกขา” มาใช้ได้ วินัยช่วยให้เราจัดตั้งวิถีชีวิตที่ทำให้คนต้องดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในแนวทางที่

เราต้องการให้เป็นไปตาม “หลักไตรสิกขา” ดังนั้น วินัยจึงมาเป็นตัวสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สุดกับศีล คือจัดตั้งให้เกิดเป็นศีลหรือจัดตั้งวิถีชีวิตที่จะให้มีสิกขาขึ้นศีล เพราะศีลเป็นเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งแสดงออกทางกาย และวาจา ชัดเจนออกมา การจัดตั้งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอยู่ในสังคัม ก่อออกมาในรูปของศีล. ที่จริงวินัยไม่ใช่แค่ฝึกศีลหรอก ก็จัดตั้งให้เกิดโอกาสที่จะฝึกไตรสิกขา ทั้งหมดนั้นแหละ แต่มันปรากฏชัดที่ศีล พอฝึกตามวินัย มีชีวิตตามวินัย ตามรูปแบบที่วางไว้นี้ มันก็เกิดเป็นศีลขึ้นมา คือเป็นการดำเนินชีวิตด้านพฤติกรรม ทางกาย และวาจา เป็นต้น ที่เป็นปกติอย่างนั้น ศีลก็คือพฤติกรรมดีงามที่เป็นปกติอย่างนั้นแล้ว อยู่ตัวแล้ว หรือจะเรียกเป็นความเคยชินเลยก็ได้ แต่หมายถึงความเคยชินในทางที่ดี

12) ถ้ามองเห็นความสำคัญของความเคยชิน ก็รู้ความสำคัญของวินัย ความเคยชินเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมนุษย์ ทั้งในทางกาย วาจา และใจ ความเคยชินที่ดีหรือไม่ดีส่งผลต่อชีวิตของเรา วินัยเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเคยชินที่ดี โดยการจัดตั้งระบบและวางระเบียบ ในชีวิตประจำวัน วินัยช่วยให้เรานำไปในทางที่ถูกต้อง และสร้างวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น ถ้าเรามองเห็นความสำคัญของความเคยชิน เราก็จะรู้ความสำคัญของวินัย

13) วินัยเป็นรูปแบบ ต้องรักษาสาระไว้ และสื่อสารได้ วินัยเป็นรูปแบบที่สร้างวิถีชีวิตและแบบแผนของสังคัม ทำให้มันกลายเป็นศีล แต่เรามักลืมว่าทุกคนต้องมีวินัย ไม่ว่าจะเป็นพระ ทหาร หรือชาวบ้าน วินัยช่วยให้เรามีวิถีชีวิตที่ดี แต่ถ้าไม่มีความเข้าใจ มันก็เหลือแค่รูปแบบ แต่รูปแบบก็ยังไม่ดีที่รักษาไว้ แต่ถ้าเราไม่รู้จักรักความหมาย มันก็เป็นเพียงความศักดิ์สิทธิ์ และเราก็เลื่อนลงไป

14) รู้จักศีลครบ 4 หมวด จึงจะเข้าใจคำว่า "ศีล" การศึกษาตามหลักพุทธศาสนา เริ่มต้นจากชีวิตประจำวันและการใช้ศีลในครอบครัว. ศีลจัดเป็น 4 หมวด ปาฏิโมกข์สังวรศีล ศีลแม่บทของชุมชน อินทริยสังวรศีล การใช้อินทริย เช่น ตา หู ด้วยสติและปัญญา การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมต้องมีศีลด้านนี้ การดูและฟังอย่างมีสติจะทำให้ได้ความรู้และข้อมูลที่มีประโยชน์

15) ทำไมในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ท่านเริ่มต้นโดยเอาศีล เป็นที่บูรณาการไตรสิกขา การศึกษาที่มีศีลเป็นหลักจะช่วยให้เด็กมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถใช้ประโยชน์จากความเจริญทางเทคโนโลยีได้ แต่ถ้าไม่มีศีลเป็นหลัก ความเจริญอาจจะทำให้เราติดจม การศึกษาที่มีศีลเป็นหลักจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเด็กไทย

16) ได้แค่ศีล เพียงขั้นกินอยู่ดูฟังเป็นเท่านั้น เด็กไทย สังคมไทย มีหรือจะไม่พัฒนา การศึกษาพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันเน้นการคิดเป็นและการใช้สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพ

ไม่ว่าจะเป็นการกิน การใช้เสื้อผ้า หรือการใช้คอมพิวเตอร์ ความคิดเป็นจะมาทันทีเมื่อเรากิน อยู่บริเวณอะไร การศึกษาพุทธศาสนาจึงเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การสอนเด็กให้คิดเป็นและใช้ สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานี้ ศิลด้านปัจจัยปฏิเสวนาเน้นการใช้ สิ่งของและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้จักคิดพิจารณาคุณค่าแท้ของสิ่งเหล่านี้

17) อาชีพจะเป็นแดนใหญ่ ทั้งโดยกิจกรรม และโดยกาลเวลา ในการที่จะเอา ไตรสิกขามาพัฒนาชีวิตคน การประกอบอาชีพเป็นส่วนสำคัญของชีวิต และเป็นเวทีในการ พัฒนาตนเอง ผ่านการประกอบอาชีพที่ถูกต้องและมีคุณธรรม เราสามารถสร้างความสุขและ ความสำเร็จในชีวิตได้ อาชีพที่ถูกต้องคืออาชีพที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และไม่ทำ ให้สังคมเสื่อมเสีย ดังนั้น การประกอบอาชีพที่ถูกต้องและมีคุณธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การประกอบอาชีพที่ถูกต้องยังสามารถช่วย ให้เรามีปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและบริโภคให้เป็นได้

18) ถ้ามีวินัยชาวพุทธ ก็มีวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการศึกษา วินัยชาวพุทธเป็นส่วนสำคัญ ของวิถีชีวิตที่ส่งเสริมการศึกษา ศิล 5 เป็นพื้นฐานแต่ไม่พอ การประกอบชีวิตด้วยวินัยชาวพุทธ จะช่วยให้สังคมสงบ และส่งเสริมการพัฒนาทั้งส่วนบุคคลและสังคม การศึกษาจึงเข้ามาได้ง่าย ขึ้น ดังนั้น การมีวินัยชาวพุทธเป็นส่วนสำคัญในการสร้างวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการศึกษา

19) การศึกษา ออกผลมาเป็นชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดี มีวิถีชีวิตดีงามที่พัฒนาไปใน มรรค จนเป็นภาวิต 4 การศึกษาและปฏิบัติตามศีล สมาธิ และปัญญา (หรือไตรสิกขา) จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่ดีและมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของมรรค การปฏิบัติตาม ไตรสิกขาและมรรคจะทำให้ชีวิตเราเจริญและพัฒนาไปด้วยกัน ผลลัพธ์ของการศึกษาและ ปฏิบัติตามนี้คือการเป็นภาวิต 4 ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาในพุทธศาสนา นั่นคือการ เป็นพระอรหันต์

20) มอง Child-Centered Education อย่างไร จึงจะเอามาใช้หรือไม่ใช้อย่างเท่าทัน การศึกษาที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Education) และการศึกษาที่มีครูและวิชาเป็นศูนย์กลาง (Teacher and Subject-Centered Education) มีความแตกต่าง และมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย การศึกษาที่มีเด็กเป็นศูนย์กลางเริ่มต้นในอเมริกาตั้งแต่ปี 1875 และพัฒนามากในยุคของจอห์น ดิวอี้ แต่หลังจากปี 1900 มันเริ่มต้นแย่ง และตกুব หลังจากทฤษฎีสังคตวเทียมสฤษตินิกขึ้นไปในปี 1957 แต่ในปี 1980 มันกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง การศึกษาที่มีเด็กเป็นศูนย์กลางและการศึกษาที่มีครูและวิชาเป็นศูนย์กลางมีความสำคัญ

ทั้งคู่ และควรประสานกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ความแตกต่างของเด็กไม่ได้เน้นเฉพาะความถนัด แต่ยังครอบคลุมถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์ด้วย

21) ของที่นำเข้า ต้องรู้ให้เต็มที่เท่าที่เขาเข้าใจ ของเขาพร้อมตรงไหน ก็ต้องรู้และเติมให้เต็มจริง ๆ ได้ การศึกษาที่มุ่งเน้นเด็ก (Child-Centered Education) มักถูกเข้าใจผิดว่าเป็นการสนองความต้องการของเด็กเพียงอย่างเดียว ทั้งที่ความต้องการของเด็กมีหลายแบบและพัฒนาได้หลายขั้น การศึกษาจึงควรสร้างเหตุปัจจัยแห่งความสุขที่พัฒนาขึ้นไป และกำจัดเหตุปัจจัยแห่งความทุกข์ โดยไม่ติดตรงที่ความสุขคืออย่างนี้ แล้วก็พยายามทำให้เด็กเป็นสุขได้แค่นั้น ซึ่งทำให้เด็กเสียประโยชน์ที่เขาควรจะได้ และการศึกษาก็ไม่ทำให้คนพัฒนาเนื้อตัวที่แท้ของเขาขึ้นมา

บทวิจารณ์

หนังสือ “การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy” ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสังเกตการณ์ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ ทำให้การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน สามารถเริ่มได้ด้วยตนเอง กับการเรียนรู้คุณค่าและจริยธรรม การศึกษาและความสุขของเด็ก บทบาทของครูและพระพุทธเจ้าในการสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน การสอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูในการสร้างอนาคตของชาติ

จุดเด่น ของหนังสือไม่ได้เพียงเน้นการเสนอข้อมูลอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าและความสำคัญที่สำคัญต่อผู้อ่านดังนี้

1) การเน้นความสุขและความเป็นอยู่ เนื้อหาเน้นการพัฒนาเหตุปัจจัยของความสุขและการกำจัดเหตุปัจจัยของความทุกข์ในการพัฒนาเด็ก การสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลผ่านการสอนและแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักการของความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

2) บทบาทของครูและพระพุทธเจ้าในการสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน ครูมีบทบาทสำคัญในการสอนและสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชน พระพุทธเจ้าสอนให้เรา รู้จักความจริงและธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ

3) การสอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา การสอนเด็กให้มีความรู้และเข้าใจในศีล สมาธิ และปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะและจิตใจ การสอนให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์และมีจิตใจดีเพื่อสร้างสังคมที่มีความสุขและสันติภาพ

4) ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูในการสร้างอนาคตของชาติ การศึกษาเป็นประการสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและสร้างอนาคตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ครูมีบทบาทสำคัญในการสอนและสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชนเพื่อพัฒนาสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาและการสอนที่ดีจะช่วยสร้างอนาคตที่เต็มไปด้วยความสุขและความเจริญรุ่งเรืองของชาติและสังคมในระยะยาว

จุดด้อย ของหนังสือสามารถแยกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) การเน้นความสุขอย่างเดียว เนื้อหามุ่งเน้นความสุขเป็นหลักโดยไม่พิจารณาถึงความทุกข์และความเป็นจริงในชีวิต การเน้นความสุขอย่างเดียวอาจทำให้เขาเสียประโยชน์ที่เขาควรจะได้และไม่สนใจถึงการพัฒนาเนื้อตัวของเด็ก โดยมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ Carol Dweck (2010) กล่าวว่าเด็กควรได้รับการสอนให้เชื่อในศักยภาพของตัวเอง มุ่งมั่นพัฒนา เรียนรู้จากความผิดพลาด ไม่ควรให้เด็กยึดติดกับความสำเร็จหรือความสุขเพียงอย่างเดียว Angela Duckworth (2011) กล่าวว่าเด็กควรได้รับการสอนให้มีความอดทน มุ่งมั่นพยายามอย่างหนัก ไม่ควรให้เด็กท้อแท้หรือถอดใจง่ายเมื่อเจออุปสรรค นอกจากนี้ Amy Chua (2015) กล่าวว่าเด็กควรได้รับการสอนให้มีความข้มงวด วินัย มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ไม่ควรให้เด็กตามใจตัวเองหรือเอาแต่ใจ แนวคิดของนักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิด "เด็กควรเน้นความสุขอย่างเดียว" นั้น มองว่าความสุขไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต เด็กควรได้รับการสอนให้พัฒนาทักษะสำคัญต่าง ๆ เรียนรู้ที่จะเผชิญปัญหา อดทน มุ่งมั่น พยายาม และสร้างคุณค่าให้กับสังคม ครูควรเน้นสมดุลระหว่างความสุขและการพัฒนา

2) การขาดความสำคัญในการพัฒนาทักษะและจิตใจ บางส่วนของเนื้อหาอาจขาดความสำคัญในการพัฒนาทักษะและจิตใจของผู้เรียน การขาดความสำคัญในการพัฒนาทักษะและจิตใจอาจทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาเต็มศักยภาพได้ โดยมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ Ivan Illich (1974) กล่าวว่าระบบการศึกษาปัจจุบันสร้าง "สังคมแห่งการเสพติด" ที่มนุษย์ถูกกระตุ้นให้แสวงหาความสำเร็จ วัตถุนิยม และความสุขทางวัตถุ โดยละเลยความสำคัญของพัฒนาการทางจิตวิญญาณและจิตใจ Tony Wagner (2012) กล่าวว่าทักษะที่

สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ทักษะหลัก ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดสร้างสรรค์ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี และความยืดหยุ่น นอกจากนี้ Daniel Pink (2005) นักเขียนและนักคิดชาวอเมริกัน มองว่าทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ทักษะหลัก ได้แก่ การออกแบบ การเล่าเรื่อง การคิดวิเคราะห์ การเห็นอกเห็นใจ การทำงานเป็นทีม และความยืดหยุ่น แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับ "การศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะ" นั้น มองว่าทักษะและจิตใจควรพัฒนาควบคู่กันไป มนุษย์ควรพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่แค่เป็นเครื่องจักรผลิตผล ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความอยากรู้อยากเห็น และความมั่นใจในตนเอง จำกัดเวลาการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้เด็กใช้เวลากับธรรมชาติ สอนให้เด็กมีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง และมีความรับผิดชอบ

สรุป

หนังสือ “การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy” ผลงานที่สร้างสรรค์ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) เป็นหนังสือที่เน้นการสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันผ่านการสอนและสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชน การพัฒนาทักษะและจิตใจเพื่อสร้างอนาคตที่เต็มไปด้วยความสุขและความเจริญรุ่งเรืองของชาติและสังคมในระยะยาว ครูมีบทบาทสำคัญในการสอนและสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชนเพื่อพัฒนาสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน การสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลผ่านการสอนและแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักการของความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาเป็นสิ่งสำคัญ การสอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะและจิตใจ จุดเด่นของหนังสือเป็นการเน้นความสุขและความเป็นอยู่เป็น เนื้อหาเน้นการพัฒนาเหตุปัจจัยของความสุข ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูในการสร้างอนาคตของชาติ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีจุดด้อยที่เน้นความสุขอย่างเดียวโดยไม่พิจารณาถึงความทุกข์และความเข้าใจในชีวิต เด็กไม่ควรเน้นความสุขอย่างเดียว เพราะความสุขไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต เด็กควรได้รับการสอนให้พัฒนาทักษะสำคัญต่าง ๆ เรียนรู้ที่จะเผชิญปัญหา อดทน มุ่งมั่น พยายาม และสร้างคุณค่าให้กับสังคม ครูควรเน้นสมดุลระหว่างความสุขและการพัฒนา การศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะ ทักษะและจิตใจควรพัฒนาควบคู่กันไป มนุษย์ควรพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่แค่เป็นเครื่องจักรผลิตผล ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมที่หลากหลาย

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความอยากรู้อยากเห็น และความมั่นใจในตนเอง จำกัดเวลาการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้เด็กใช้เวลากับธรรมชาติ สอนให้เด็กมีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง และมีความรับผิดชอบ

ดังนั้นการศึกษาที่จึงควรเน้นความสุขและความเข้าใจในชีวิต การสร้างบุคลิกภาพและความรู้ การสอนและสร้างบุคลิกภาพและความรู้ให้กับเยาวชนเพื่อพัฒนาสังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน การพัฒนาทักษะและจิตใจ การสอนเด็กให้ได้ครบไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะและจิตใจ การเน้นความสุขและความเป็นอยู่ที่มีความสุข การพัฒนาเหตุปัจจัยของความสุข ให้ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูในการสร้างอนาคตของชาติ การพิจารณาถึงความทุกข์และความเข้าใจในชีวิต การรับรู้ถึงความสำคัญของการพิจารณาถึงความทุกข์และความเข้าใจในชีวิตเพื่อการพัฒนาอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเรียนรู้ในรูปแบบจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) คือ การศึกษาที่นำการสำรวจใคร่ครวญ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เข้ากับการศึกษาในรูปแบบเพื่อความเข้าใจในตัวเอง สังคม และความเชื่อมโยงกับโลก โดยจิตตปัญญาศึกษาจะมองเห็นและตระหนักถึงความไม่สมดุลงของการเรียนรู้ในรูปแบบที่มุ่งเน้นแต่ความรู้ทางวิชาการ โดยละเลยความสำคัญของความหมายของชีวิต เรียนรู้ว่าตนเองเป็นใคร และมองเห็นเพื่อนความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทำให้เข้าใจโลกภายในของตัวเอง มีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับชีวิตและความจริงของมนุษย์ เพื่อก่อให้เกิดความสุข อิสระ และความรัก โดยอาศัยการเรียนรู้ผ่านการใคร่ครวญ การสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ความคิด และอารมณ์ ผ่านประสบการณ์ตรงจากการเรียนในรูปแบบของการมีประสบการณ์ตรง เป็นความรู้ทางปัญญาที่จะเกิดขึ้นได้ด้วยความเชื่อมโยงกันในสามภาค คือ ภาคความรู้ ภาคทักษะ และภาคจิตวิญญาณ

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2545). การศึกษา ฉบับง่าย Education Made Easy.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.

Chua, A. (2015). The tiger mother's guide to success. In T. L. Roediger III, J. D. Smith, & R. F. Smith (Eds.), Cognitive psychology: A student's handbook. Routledge.

- Duckworth, A. L. (2011). Grit: Why passion and perseverance are the keys to success. In K. A. Ericsson, R. R. Hoffman, A. Kozbelt, & T. L. Roediger III (Eds.), *The Cambridge handbook of expertise and expert performance*. Cambridge University Press.
- Dweck, C. S. (2010). Mindset: The new psychology of success. In K. A. Ericsson, R. R. Hoffman, A. Kozbelt, & T. L. Roediger III (Eds.), *The Cambridge handbook of expertise and expert performance*. Cambridge University Press.
- Illich, I. (1974). Education without schools. In R. L. Meek & A. H. Halsey (Eds.), *Education and society*. Open University Press.
- Pink, D. H. (2005). *A Whole New Mind: Why Right-Brainers Will Rule the Future*. New York: Riverhead Books.
- Wagner, T. (2012). *Creating Innovators: The Making of a Young People Who Will Change the World*. New York: Scribner.